

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/322869317>

Регіональна політика Польщі: ретроспектива і погляд у майбутнє

Article · January 2013

CITATIONS

0

READS

2,222

1 author:

Сергій Швидюк

Chernivtsi National University

37 PUBLICATIONS 13 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Вибори [View project](#)

Deportation [View project](#)

Furthermore, the relationship between the independent Ukrainian environment and the opposition are under study. The author draws attention to the fact that in the 60's, and even more precisely in the late 80's, these relationships are becoming more frequent and fruitful. Noteworthy, the Polish opposition and drastic changes in Poland appeared for Ukrainian independent figures to be a kind of stimulus for its activities revitalizing. The author focuses on the rise of independent self-governing trade union "Solidarity" and the legalization of its activity even in the Polish People's Republic was an effective model for the People's Movement of Ukraine. On the other hand, "Solidarity" essential ideas' spread in the East was quite significant for the Polish opposition activists, which, in their opinion, was to prevent the resuscitation of Stalinism in Central and Eastern Europe.

Сергій ШВИДЮК

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ: РЕТРОСПЕКТИВА І ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Проаналізовано регіональну політику Польщі з погляду її становлення і перспектив розвитку. Відзначено, що польська регіональна політика пройшла декілька етапів розвитку. Наприкінці 1990-х рр. польські політичні еліти, здійснюючи адміністративно-територіальну реформу, обрали шлях децентралізації державного управління і перетворили регіональні представницькі органи воеводств на важливі суб'єкти регіональної політики. Визначальне значення для формування засад й інструментів регіональної політики Польщі мала перспектива, а згодом повноправне членство у Європейському Союзі.

На початковому етапі регіональна політика Польщі мала лише міжрегіональний сегмент, за відсутності внутрішньо регіональної складової. Поступово від заходів спрямованих на підвищення можливостей абсорбції коштів Структурних фондів і Фонду гуртування ЄС вона стала трансформуватися на спільну політику уряду, територіального самоврядування та інших

суб'єктів публічної політики на основі багатосекторного підходу до сталого розвитку територій.

Ключові слова: *регіон, регіональна політика, Структурні фонди, Фонд Гуртування, політика гуртування, Польща.*

З другої половини 1990-х рр. минулого сторіччя польські політичні еліти зробили ставку на децентралізацію і, як виявилось, не помилилися. Децентралізація на адміністративно-управлінському й територіально-просторовому рівні дала змогу наблизити центри вирішення повсякденних проблем розвитку територій до людей, які на них проживають, а також позбавитися від значної фінансової, а головне політичної залежності від центру. Вирішальне значення на цьому шляху мала перспектива, а згодом і повноправне членство Польщі у Європейському Союзі.

На відміну від України, де попри неодноразові спроби розпочати структурні реформи незмінною залишається парадигма політичної, адміністративної і фінансової централізації, децентралізована формула дистрибуції влади у Польщі дала змогу розвивати соціальний і економічний простір держави, виходячи з можливостей і потенціалу кожного регіону, водночас враховуючи загальнонаціональні інтереси і потреби звичайних громадян, незважаючи на місце їх проживання. Тобто мова йде про регіональну політику, сучасний підхід до реалізації якої передбачає усю діяльність органів державної влади (центральної і регіональної), приватних осіб, установ та організацій в регіоні задля підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки, стимулювання розвитку регіонів та зменшення просторових диспропорцій розвитку.

Для української держави, модернізаційний процес в якій затягнувся вже більше ніж на два десятиліття, корисно й доцільно аналізувати і запозичувати позитивний доробок інших держав, особливо тих, які були у схожих вихідних умовах, шукаючи нові моделі розвитку, що мали замінити попередній до-свід побудови соціалізму.

Метою цієї статті є дослідження регіональної політики Польщі як із погляду ретроспективи, так і проєкції в майбутнє у контексті можливості використання її елементів в Україні.

Проблемами регіональної політики цікавляться географи, економісти, політологи, сучасні європейсти, фахівці з державного управління, культурологи, соціологи, тому теоретичний доробок з проблематики значний. Серед відомих дослідників В. Бурдяк [1], З. Варналій [2], Б. Вось [24], Т. Гроссе [15], М. Долішній [3], І. Зварич [4], Г. Зеленько [5], М. Кітінг [6], А. Кузнецов [10], О. Мрінська [7], Л. Нагорна [8], Т. Потканські [9], Н. Ротар [11], Г. Шамборовський [12] та ін.

Для Польщі характерні регіональні відмінності, зумовлені з одного боку різним ступенем розвитку суспільно-економічних структур і високим рівнем сільського господарства в економіці країни, а з іншого – занепадом промислових регіонів. Нерівномірність просторового регіонального розвитку країни також сильно зумовлена історичними чинниками. Регіональні відмінності були закладені ще в епоху середньовіччя і підсилювалися унаслідок трьох поділів Польщі (1772–1918 рр.), але найбільший слід у просторовій структурі розвитку польських регіонів залишив соціалістичний період часів ПНР. Через це польський простір став характеризуватися трьома видами диспропорції: по-перше, розривом у розвитку між великими містами і рештою країни; по-друге, між східною і західною частинами країни; по-третє – зростаючими внутрішньорегіональними диспропорціями.

В результаті оксамитової революції 1989 р. в Польщі не сталося трансформації регіональної політики, оскільки її реалізація була просто припинена, а накопичений у соціалістичний період досвід регулювання розвитку регіонів стало неможливо застосовувати на початку 1990-х рр. в ринкових умовах. Перш за все тому, що всі заходи з індустріалізації відсталих районів були розраховані на умови планової економіки і не орієнтовані на створення стимулів для розміщення приватних підприємств [10, с. 150]. До того ж надмірна централізація регіональної

політики в ринкових умовах різко знижувала ефективність розроблюваних заходів впливу на економіку регіонів.

У підготовленому в 1992 р. ОЕСР огляді було проаналізовано проблеми політики регіонального розвитку Польщі і запропоновано шляхи подолання виявлених труднощів [23]. Зокрема рекомендовано провести мега-структурні зміни (ввести економічні стимули, запровадити ринкову систему ціноутворення, реконструювати виробництво, відновлювати навколишнє середовище), здійснити макроекономічні реформи і структурні зміни (приватизація, стимулювання розвитку підприємницької діяльності, податкова система) або, як альтернативу, провести децентралізацію.

На відміну від ліберальних польських реформаторів початку 90-х років, прихильників неокласичної школи, «Солідарність» і її послідовники на правому фланзі в політичній сфері виступали за децентралізацію і розширення повноважень регіонів, що у перспективі створило передумови для активної регіональної політики. Однак темпи та об'єми децентралізації, головним чином у питаннях управління коштами Структурних фондів у рамках заходів регіональної політики Польщі, відбувалися не надто швидко і послідовно.

Демократизація влади почалася з муніципального рівня – вже в 1990 р. проведено вільні вибори органів самоврядування в гмінах. Завдяки цьому суб'єкти місцевої публічної адміністрації, що мали виборні представницькі органи, а також власні бюджетні доходи стали важливими акторами політики розвитку країни. Однак за цими змінами не відбулося необхідних перетворень на регіональному рівні, тобто створення системи самоврядування на рівні воєводств. Тому регіональна політика у 90-х рр. була неповною і недосконалою, оскільки містила винятково міжрегіональний сегмент, а саме – політику центральної влади щодо воєводств. Відсутнім був внутрішньорегіональний компонент, тобто діяльність самоврядної регіональної влади, що здійснюється всередині даного регіону. Ці функції частково замінював воєвода – керівник територіальної виконавчої влади.

Першою формою регіональної політики у Польщі на межі 80-90-х рр. XX ст. стало втручання держави на територіях, яким загрожувало високе структурне безробіття. Наступні зміни були спричинені наближенням інтеграції до ЄС. В рамках програми PHARE реалізовувалися передвступні програми, зорієнтовані на підтримку регіонального розвитку і підготовку адміністративного потенціалу у галузі європейської політики гуртування такі, як STRUDER, RAPID, CROSSBORDER.

З 2000 р. ЄС запустила поряд з PHARE дві нові передвступні програми ISPA і SAPARD [24, с. 104]. Умовою їх упровадження в Польщі стала підготовка першого стратегічного документу згідно із засадами програмування ЄС – «Вступного національного плану розвитку на 2000–2003 рр». Ці три передвступні фонди мали створити умови для побудови у Польщі інституційних засад регіональної політики і політики гуртування Євросоюзу.

Польські дослідники вважали, що нова регіональна політика, побудована на принципах децентралізації може бути важливим елементом реструктуризації і модернізації економіки, а також слугувати активізації регіональних фінансових ресурсів і місцевого інтелектуального потенціалу [15, с. 188].

Корінна зміна моделі регіональної політики у Польщі наставала 1 січня 1999 р. зі входом у життя комплексної територіальної реформи, у результаті якої утворено 16 воєводств, 308 повітів, 65 міст зі статусом повітів і майже 2,5 тис. гмін. Відтоді сталися лише невеликі зміни меж гмін і повітів, причому число останніх збільшилося до 314.

Здійснюючи адміністративно-територіальну реформу, польська влада заклала в її основу принципи системи NUTS (Nomenclature of territorial units for statistics – Номенклатура територіальних одиниць для статистики) – універсальної регіоналізації, що діє у ЄС. Великі воєводства відповідали рівневі NUTS 2, що становила основу необхідної інституційної системи та інструментарію європейської політики гуртування.

На рівні воєводств поряд з воєводою – представником уряду, утворено виборні представницькі органи самоврядування

воєводств – сеймики. Також було запроваджено фінансову категорію бюджету воєводства і передано низку повноважень з центрального рівня на воєводський у дусі існуючого в ЄС принципу субсидіарності [10, с. 151].

Проведена адміністративно-територіальна реформа мала ключове значення для розвитку регіональної політики у Польщі, оскільки запроваджувала децентралізацію публічної влади і тріступеневий поділ територіального самоврядування (гміна, повіт, воєводство). Найважливішим стало встановлення регіонального самоврядування – суб'єкта, якому надано право самостійно визначати стратегію і плани розвитку воєводства, а також програми і проекти для їх реалізації.

Однак попри децентралізацію адміністративно-управлінської системи децентралізація у сфері фінансової політики була не такою швидкою. З цієї причини можливості абсорбції коштів Структурних фондів були не великими. У науковій і політичній дискусії стосовно необхідності подальшої децентралізації саме у фінансовій сфері «Польща відомств» протиставлялася «Польщі регіонів» [24, с. 131], і саме на користь другої звучали вагоміші аргументи.

Зміни, що стосувалися територіального устрою, зробили можливим програмування суспільно-економічного розвитку на рівні воєводства. Необхідні для цього загальні засади, критерії і механізми регіональної політики Польщі були вироблені в рамках «Національної стратегії регіонального розвитку на 2001–2006 рр.» [18]. Місією цієї стратегії стало пристосування моделі регіональної політики Польщі до стандартів ЄС.

Наступна важлива зміна моделі регіональної політики була пов'язана зі вступом Польщі до ЄС 1 травня 2004 р. і можливістю користуватися фінансовими засобами гуртування. Польща прийняла засади політики гуртування ЄС у сфері програмування, управління, фінансування, моніторингу, оцінки і відбору проектів.

Перший пакет Структурних фондів і Фонду гуртування вартістю 12,8 млрд. євро (у цінах 2004 р.) надійшов до Польщі у 2004–2006 рр. Ключовим документом, що визначав рамки

впровадження політики гуртування у Польщі у першому періоді програмування, був «Національний план розвитку на 2004–2006 рр.» [20], а також узгоджені на його основі «Засади підтримки спільноти» [21] – спільний документ Європейської Комісії і уряду Польщі.

Впровадженню політики гуртування служили секторальні програми транскордонної підтримки, а також «Інтегрована операційна програма регіонального розвитку» [25] у рамках якої було сконцентровано близько 3 млрд. з 12,8 млрд. євро, тобто близько 23% ресурсів європейської політики гуртування. Інтегрована операційна програма регіонального розвитку обіймала 16 регіональних сегментів, що управлялися Міністерством регіонального розвитку у співпраці з органами самоврядування 16 воєводств. До пріоритетів зазначеної операційної програми включено: 1) розбудову та модернізацію інфраструктури з метою зміцнення конкурентоспроможності регіонів, 2) зміцнення розвитку людських ресурсів у регіонах, 3) місцевий розвиток і 4) технічну допомогу. «Інтегрована операційна програма регіонального розвитку» дозволила створити в польських регіонах інституційний потенціал у сфері здійснення сучасної регіональної політики.

У 2007–2013 рр. до Польщі надійшов черговий пакет Структурних фондів і Фонду гуртування, на цей раз вартістю близько 59,5 млрд. євро (у цінах 2004 р.) або 67,3 млрд. євро у цінах (на 2007 р.) у рамках двох цілей політики гуртування ЄС – конвергенція і територіальна співпраця [22, с. 16]. У цей період поглибилася децентралізація системи управління коштами політики гуртування у Польщі.

Прийняття документу «Національні стратегічні рамки на 2007–2013 рр. щодо підтримки економічного зростання і збільшення робочих місць» [19], стало новим кроком до збільшення самостійності регіонів, оскільки він передбачав поряд з секторальними і макрорегіональними проблемами та технічною допомогою 16 регіональних операційних програм, що адмініструвалися на рівні воєводств.

У рамках шістнадцяти воєводських операційних програм і децентралізованої частини операційної програми «Людський

капітал» опинилося близько 34% коштів політики гуртування. Додатково на 2007–2013 рр. підготовлено макрорегіональну операційну програму «Розвиток Східної Польщі», спрямовану на п'ять найбідніших воєводств (Люблінське, Підкарпатське, Підляське, Свентокшиське і Вармінсько-Мазурське). Адміністрування програми покладено на міністра регіонального розвитку.

Ухвалена в липні 2010 р. «Національна стратегія регіонального розвитку 2010–2020: регіони, міста, сільські території» [17] ґрунтувалася на новому способі мислення щодо розвитку і регіональної політики. Найважливіша зміна полягала у зміцненні ролі та рангу регіональної політики як політики, що має вирішальне значення для просторового розвитку Польщі, а також спрямовує зусилля в рамках інших публічних політик. З 2010 р. регіональна політика Польщі ґрунтується на запропонованій ОЕСР новій парадигмі розвитку. Відходячи від традиційного розподілу засобів з метою зміцнення і використання територіального потенціалу різних регіонів, вона повинна стати спільною політикою уряду, територіального самоврядування та інших суб'єктів публічної політики стосовно певної території. Таким чином запроваджено багатосекторний підхід до розвитку територій [17, с. 1389].

Змінилася також сама система реалізації регіональної політики, насамперед за рахунок збільшення ефективності шляхом запровадження принципу обумовленості і механізмів конкуренції за доступ до державних коштів, а також сконцентрованості регіональної політики на стратегічних напрямках діяльності. Підвищенню ефективності регіональної політики посприяє і більш раціональне управління всіма коштами, що виділяються на розвиток, які до цього часу залишалися у сфері діяльності міністерств та інших державних органів. Розподіл ресурсів тепер здійснюється в рамках так званого процесу «територіалізації» [17, с. 1512], і це дозволяє виділяти кошти відповідно до принципу субсидіарності. Завдяки цьому в регіонів збільшилася можливість фінансувати заплановану ними діяльність і краще її координувати.

З урахуванням нових завдань, що стоять перед Польщею, регіональна політика стала одним із найбільш важливих елементів політики в галузі розвитку. Найважливішим завданням на найближчі кілька років у Польщі визначено підвищення конкурентоспроможності польської економіки шляхом залучення невикористаних трудових ресурсів, поглинання і створення інновацій, стимулювання розвитку соціального капіталу, забезпечення належних технічних та організаційних умов для збільшення інвестицій і підтримки змін в структурі ВВП та зайнятості населення [17, с. 1394].

У перспективі 2020 року польські регіони повинні бути кращим місцем для життя завдяки підвищенню його рівня і якості, а також створенню таких суспільно-економічних та інституційних рамок, котрі збільшують можливості розвитку у всіх регіонах, реалізації прагнень і можливостей місцевих спільнот, що на них проживають. Головна увага тут приділятиметься міським центрам, котрі трактуються як вузли мережі економічної, суспільної, наукової, культурної та інституційної співпраці, а тим самим, як центри, здатні до розвитку цілого регіону.

Новацією є також так звані «територіальні контракти» [17, с. 1516]. Вони замінюють колишню концепцію укладання угод різними державними органами з метою реалізації заходів розвитку найважливішого значення на думку певної території. Територіальний контракт дозволить урядові і самоврядуванню воєводства погодити найважливіші цілі і заходи, що реалізуються (і фінансуються) в рамках політики регіонального розвитку.

Нова регіональна політика у Польщі ґрунтується на способі мислення, запропонованому в «Зеленій книзі у справі територіального гуртування» [14]. Цей документ рекомендує краще використання різноманітних можливостей розвитку окремих регіонів і стосується одного з трьох вимірів політики гуртування ЄС – територіального, котрий з грудня 2009 р. після набуття чинності Лісабонської угоди став однією з ключових засад ЄС.

Перелік цілей нової регіональної політики також співзвучний з баченням розвитку ЄС, представленим в «Стратегії

Європа 2020» [13], що замінила Лісабонську стратегію. Система цілей створює триаду конкурентоспроможність – гуртування – ефективність, засновану на новому способі мислення про роль регіональної політики і способи її реалізації. Ці цілі дають змогу сконцентруватися на шансах і можливостях, а не на ускладнюючих розвиток бар'єрах.

Підсумовуючи, зазначимо, що модель регіональної політики Польщі еволюціонувала від пасивної імплементації принципів і цілей політики гуртування ЄС, а також зосередження на поділі доступних фінансових ресурсів до поступового вироблення власного бачення механізмів її реалізації, з урахуванням сучасних підходів до розвитку ЄС. У Польщі відбувся перехід від централізованої моделі регулювання розвитку регіонів до перетворення самих регіонів на ключові суб'єкти політики регіонального розвитку, значення і вплив яких у перспективі буде лише посилюватися.

З огляду на це, українським реформаторам варто взяти до уваги, що успішність і конкурентоспроможність української економіки і держави загалом повинні корелювати з урахуванням потреб, можливостей і потенціалу регіонів. А для цього, як засвідчує польський досвід, потрібно відмовлятися від централізаційно-вирівнювальної моделі регіональної політики, де регіони виступають її об'єктами, і переходити до децентралізованої моделі управління регіонально-просторовим розвитком.

Список використаних джерел

1. Бурдяк В. Регіональна етнополітика в Україні: ризики та виклики соціальної стабільності // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. – К., 2009. – Вип. 44. (підсерія «Курасівські читання»). – С. 296-306. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ipiend.gov.ua/img/scholarly/file/nz_44_48.pdf
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 280 с.
3. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети. – К.: Наукова думка, 2006. – 511 с.

4. Зварич І.Т. Етнополітика в Україні: регіональний контекст. – К., Дельта. – 2009. – 320 с.
5. Зеленько Г.І. «Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України. – К.: «Критика», 2003. – 215 с.
6. Китинг М. Новый регионализм в Западной Европе / М. Китинг // Логос. – 2003. – № 6 (40). – С. 67-116.
7. Мрінська О.В. Регіональна політика в країнах Європейського Союзу і можливості використання її досвіду в Україні (суспільно-географічне дослідження): Автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.02 / О.В. Мрінська ; НАН України. Ін-т географії. – К., 2005. – 20 с.
8. Нагорна Л.П. Регіональна ідентичність: український контекст. – К.: ІПіЕНД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2008. – 405 с.
9. Потканські Т. Досвід Польщі у формуванні політики регіонального розвитку // Формування політики регіонального розвитку: досвід країн Центральної та Східної Європи в контексті вступу до ЄС / Канадський інститут урбаністики, Листопад 2006. – С. 3-38. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://derzhava.in.ua/Lists/2/Attachments/1857/CEE_Report_UKR1.pdf
10. Региональная политика стран ЕС / Центр европейских исследований ИМЭМО РАН. Отв. ред. А.В. Кузнецов. – М. : ИМЭМО РАН, 2009. – 230 с.
11. Ротар Н. Представництво регіональних інтересів в Україні: проблеми та перспективи // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. – К., 2009. – Вип. 44. (підсерія «Курасівські читання»). – С. 237-244.
12. Шамборовський Г. Регіональна політика Європейського Союзу. – К. : Знання, 2011. – 188 с.
13. EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
14. Green Paper on Territorial Cohesion Turning territorial diversity into strength. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0616:FIN:EN:PDF>
15. Grosse T. Wyzwania polityki rozwoju regionalnego w Polsce // Międzynarodowy Przegląd Polityczny. – 2004. – № 1(6). – S. 188-199.
16. Hausner J. Modele polityki regionalnej w Polsce // Studia Regionalne i Lokalne. – 2001. – № 1(5). – S. 5-24.
17. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie // Monitor Polski. – 2010. – Nr. 36. – Poz. 423. – S. 1374-1571.

18. Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2001-2006. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nsr.gov.pl/NR/rdonlyres/385E4AAA-08EC-4D93-A639-5942772B261F/0/6536_nsr01.pdf
19. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie / Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. – Warszawa, maj 2007 r. – 165 s. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Documents/NSRO_maj2007.pdf
20. Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bip.mrr.gov.pl/Dokumenty%20oficjalne/Okres%20programowania%202004-2006/Akty%20prawne%20PL/Documents/2NPR20042007.pdf>
21. Podstawy Wsparcia Wspólnoty. Promowanie rozwoju gospodarczego i warunków sprzyjających wzrostowi zatrudnienia. – Bruksela – Warszawa, Grudzień 2003. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/NR/rdonlyres/3FAE9823-CD76-4125-A6E2-D7D340AB5E50/22278/pww_pl300805.pdf
22. Polityka regionalna w Polsce / Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. – Warszawa, 2011. – 41 s.
23. Regional Development Problems and Policies in Poland. OECD Centre for Co-operation with European Economics in Transition. – Paris, 1992. – 66 p.
24. Woś B. Rozwój regionów i polityka regionalna w Unii Europejskiej oraz w Polsce. – Wrocław : Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, 2005. – 177 p.
25. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004–2006 // Dziennik Ustaw. – Nr. 166. Poz. 1745. – S. 351-596. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zporr.garr.pl/pliki/DzU351596_zporrfinal_23sier.pdf

Сергей Швыдюк

РЕГИОНАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА ПОЛЬШИ: РЕТРОСПЕКТИВА И ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ

Проанализировано региональную политику Польши с точки зрения ее становления и перспектив развития. Отмечено, что польская региональная политика прошла несколько этапов развития. В конце 1990-х гг. польские политические элиты, проводя административно-территориальную реформу, избрали путь децентрализации государ-

ственного управления, превратив региональные представительские органы воеводств в важные субъекты региональной политики.

Определяющей для формирования оснований и инструментов региональной политики Польши была перспектива, а впоследствии полноправное членство в Европейском Союзе.

На начальном этапе региональная политика Польши имела лишь межрегиональный сегмент при отсутствии внутрорегиональной составляющей. Постепенно от мероприятий направленных на повышение возможностей абсорбции средств Структурных фондов и Фонда сплочения ЕС она стала трансформироваться в общую политику правительства, территориального самоуправления и других субъектов публичной политики на основе многосекторного подхода к устойчивому развитию территорий.

Ключевые слова: регион, региональная политика, Структурные фонды, Фонд Сплочения, политика сплочения, Польша.

Sergii Shvydiuk

REGIONAL POLICY IN POLAND: RETROSPECTIVE AND LOOK TO THE FUTURE

The issue on the regional policy of Poland in terms of its development and prospects is under study. It should be noted that the Polish regional policy underwent several stages of its development. In the late 1990s, the Polish political elite, implementing administrative and territorial reform, pursued decentralization of public administration, making provinces the important subjects of the regional policy. Noteworthy, of particular importance for formulation of the principles and tools of regional policy in Poland was the prospect and further full-fledged membership in the European Union.

Consequently at the initial stage the regional policy in Poland had only interregional segment, without any intra-regional component. Gradually the policy transformed from the EU Structure Funds and the Cohesion Fund strengthening absorption capacity to a common policy of the government, local governments and other public policy agents based on multi-sectorial approach to sustainable development of territories.

Keywords: region, Regional Policy, Structural Funds, the Cohesion Fund, the cohesion policy, Poland.

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра політології та державного управління
Буковинський політологічний центр

ПОЛІТОЛОГІЧНІ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Збірник наукових праць

Т о м XII

Тематичний випуск

Політичні виміри процесів європейської інтеграції

Чернівці
«Букрек»
2013

УДК 321.01.:316

ББК 66.0.+60.5

П50

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

Р е д к о л е г і я в и п у с к у:

Круглашов А.М. – доктор політичних наук, професор (голова редколегії)
Бурдяк В.І. – доктор політичних наук, професор (заступник голови редколегії)
Ротар Н.Ю. – доктор політичних наук, професор (відповідальний секретар)
Цікул І.В. – кандидат політичних наук (науково-технічний секретар)
Буркут І.Г. – кандидат історичних наук, доцент
Варзар І.М. – доктор політичних наук, професор
Василенко С.Д. – доктор політичних наук, професор
Горбатенко В.П. – доктор політичних наук, професор
Добржанський О.В. – доктор історичних наук, професор
Кармазіна М.С. – доктор політичних наук, професор
Картунов О.В. – доктор політичних наук, професор
Кресіна І.О. – доктор політичних наук, професор
Лукул Т.Я. – доктор політичних наук, професор
Макар Ю.І. – доктор історичних наук, професор
Пірен М.І. – доктор соціологічних наук, професор
Федуняк С.Г. – доктор політичних наук, професор
Фісанов В.П. – доктор історичних наук, професор
Юрійчук Є.П. – доктор політичних наук, доцент

Науковий редактор – *А.М. Круглашов*

Р е ц е н з е н т и:

Василенко С.Д. – доктор політичних наук, професор
Крушинський В.Ю. – доктор політичних наук, професор

Адреса редколегії:

Кафедра політології та державного управління, факультет історії,
політології та міжнародних відносин, Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, 58012,
тел.:(0372) 523053, факс: (0372) 557182.

E-mail: eurostud@cv.ukrtel.ua

© ЧНУ, 2013

© Автори, 2013

© Видавничий дім «Букрек», 2013

ISBN 978-966-399-534-2

ЗМІСТ

ВСТУП	13
Розділ I	
Методологічні проблеми дослідження та викладання інтеграційних процесів	
<i>Анатолій Круглашов, Марін Герман</i>	
Сучасні теоретичні інтерпретації євроінтеграційних процесів постсоціалістичних суспільств	15
<i>Анатолій Лисюк</i>	
Политическое лидерство в европейском союзе: структурно-функциональные характеристики	31
<i>Ігор Мельничук</i>	
Еволюція основних теоретико-методологічних підходів до вивчення сутності інтеграційних процесів у сучасному світі	46
<i>Роман Калитчак</i>	
Дидактичне забезпечення викладання європейської інтеграції у Львівському Національному університеті імені І. Франка	60
<i>Павло Молочко</i>	
Європейські студії у науково-дослідному полі кафедри політології та державного управління ЧНУ імені Юрія Федьковича	70
<i>Олександр Рибак</i>	
Методологічні принципи вимірювання політичних ризиків функціонування інститутів ЄС	107
<i>Галина Утко</i>	
Теоретичні підходи до дослідження дипломатії та дипломатичної служби Європейського Союзу	119

Ігор Фортельний

Європейське співтовариство – ключовий зовнішній фактор впливу на трансформаційні процеси в пострадянських країнах.....	132
--	-----

Розділ II**Європейські політики:
інституційний та функціональний виміри*****Юрій Шведа***

Європейська партійна система та її вплив на національні партійні системи	145
--	-----

Петро Байковський, Ігор Зінько

Механізми впливу політичних партій на процес прийняття рішень в Європейському союзі	154
---	-----

Ігор Недокус

Територіальна реорганізація та «раціоналізація» місцевого управління в країнах Європейського Союзу.....	167
---	-----

Євгеній Трещенков

Права человека во внешних связях Европейского Союза в период кризиса.....	180
---	-----

Наталія Карпчук

Комунікаційна політика Європейського Союзу як механізм залучення громадян	191
---	-----

Антон Шкуро

Процедурні особливості прийняття рішень в ЄС	201
--	-----

Аліна Тодоріко

Політична довіра як чинник інституціональної ефективності ЄС	214
--	-----

Олексій Кандюк

Трансатлантичні відносини в умовах поглиблення європейської інтеграції.....	222
---	-----

<i>Маріанна Деркач</i> Міграційні процеси в Європейському Союзі: кордони, безпека, інтеграція	234
<i>Оксана Капінус</i> Формалізація двосторонньої співпраці Європейського Союзу та Швейцарської Конфедерації	241
<i>Євгенія Юрійчук</i> Роль Венеціанської комісії у демократизації законодавства про мирні зібрання держав СНД у контексті виборчого процесу	255
<i>Валентина Богатирець</i> Управління етнонаціональними конфліктами в умовах євроінтеграційного простору	267

Розділ III **Національні виміри** **європейських інтеграційних процесів**

<i>Małgorzata Niewiadomska-Cudak</i> Próby wprowadzenia parytetów i kwot w zapisach ustawowych w Polsce na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat	279
<i>Andrzej Kobus</i> Kontakty polskiej opozycji politycznej z ukraińskim ruchem dysydenckim	299
<i>Сергій Швидюк</i> Регіональна політика Польщі: ретроспектива і погляд у майбутнє	313
<i>Олександра Гісса</i> Проблема «євроскептицизму» в Польщі (на прикладі діяльності політичних партій)	326

<i>Андрей Ролёнок</i> Ресоветизация исторической памяти и «Идея Еврорпы» в белорусском идеологическом дискурсе	336
<i>Юлия Котская</i> «Восточное партнёрство» для Беларуси: новый вызов и старые тупики	371
<i>Аліса Жуковська</i> Відношення інститутів громадянського суспільства Болгарії до євроатлантичного та європейського курсу держави.....	381
<i>Євгенія Артёмова</i> Політичний євроскептицизм: угорська модель	394
<i>Галина Івасюк</i> Роль Німеччини у формуванні об'єднаної Європи.....	405
<i>Любов Мельничук</i> Ратифікація як структурний компонент євроінтеграції Румунії	415

Розділ IV

Україна в процесах європейської інтеграції

<i>Наталія Ротар</i> Роль офіційного євроінтеграційного дискурсу в оновленні політичних ідентичностей громадян України: регіональний вимір	430
<i>Ірина Цікул</i> Принципи формування Євроінтеграційного парламентського дискурсу	448
<i>Юрій Мацієвський</i> Міжнародна ізоляція гібридних режимів: випадок України	460

<i>Олена Осельська</i>	
Кризові тенденції в Європейському Союзі та перспективи залучення України у великі інтеграційні проекти.....	472
<i>Ігор Жовква</i>	
Стратегічне партнерство України і Польщі у контексті євроінтеграційних процесів у Східній Європі (1995-2005 рр.).....	483
<i>Руслан Мухаметов</i>	
Украина между Евросоюзом и Россией: опыт геополитического анализа	494
<i>Георгій Боднараш</i>	
Євроінтеграційний дискурс парламентських партій України, Румунії та Республіки Молдова	506
<i>Оксана Докаш</i>	
Політика формування та характер місцевих органів влади та управління Західної України (вересень 1939 – червень 1941 рр.): спроба структурно-функціонального аналізу	520
Розділ V	
Огляди та рецензії	
<i>Анатолій Круглашов</i>	
Новий етап розвитку європейських студій в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.....	534
<i>Олексій Колесников</i>	
Європейські студії в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича: досвід НДІ Європейської інтеграції та регіональних досліджень	538
<i>Ігор Недокус</i>	
Впровадження Європейських стандартів державної служби в Україні як напрям наукових досліджень кафедри політології та державного управління	544
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	554

УДК 321.01.:316

ББК 66.0.+60.5

П50

П50 **Політологічні та соціологічні студії. Т. XII. Політичні виміри процесів європейської інтеграції** : зб. наук. праць / наук. ред. А. М. Круглашов. – Чернівці: Букрек, 2013. – 564 с.

ISBN 978-966-399-534-2

До збірника наукових праць, присвяченого 15-річчю кафедри політології та державного управління, увійшли статті дослідників, присвячені політичним вимірам процесів європейської інтеграції. Автори звертаються до аналізу методологічних проблем вивчення та викладання євро інтеграційних процесів, інституціональних та функціональних вимірів європейської політики, національних особливостей європейських інтеграційних процесів та місця України в єроінтеграційних процесах.

Видання розраховане на науковців, викладачів, державних службовців, аспірантів і студентів-політологів, державних управлінців, соціологів, міжнародників, істориків, усіх, хто цікавиться проблемами європейської інтеграції.

УДК 321.01.:316

ББК 66.0.+60.5

© ЧНУ, 2013

© Автори, 2013

© Видавничий дім «Букрек», 2013

ISBN 978-966-399-534-2